

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ

ΓΙΑ ΤΙΣ ΖΩΝΕΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΑΙΟΛΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Σεπτέμβριος 2025
(upd. Οκτώβριος 2025)

Η ΕΛΕΤΑΕΝ συνοψίζει στο παρόν τις διακηρυγμένες θέσεις της για τις περιοχές αποκλεισμού ως μέσο πολιτικής.

Οι αδιατάρακτες φυσικές περιοχές και ο τρόπος αναγνώρισής τους

Οι αδιατάρακτες φυσικές περιοχές (wilderness areas) αποτελούν πολύτιμο κομμάτι της φυσικής κληρονομιάς μας και είναι αδιαμφισβήτητης σημασίας για τον Άνθρωπο και το Περιβάλλον. Από θέσης αρχής, **υποστηρίζουμε και δεσμευόμαστε από κάθε θεσπισμένο κανόνα ή νόμο, ευρωπαϊκό ή εθνικό, σε όλα τα θέματα, περιλαμβανομένης προφανώς της προστασίας του περιβάλλοντος.**

Ο στόχος για απόλυτη προστασία του 10% των χερσαίων περιοχών περιέχεται στην Στρατηγική Βιοποικιλότητας 2030. Ο στόχος αυτό δεν έχει ποσοτική συνάφεια με μη ρεαλιστικές, μαξιμαλιστικές προτάσεις που έχουν κατατεθεί κατά καιρούς στο δημόσιο διάλογο. Για παράδειγμα, πριν μερικά χρόνια το ίδιο ίδρυμα που κατήρτισε τη λίστα των ΠΑΔ, είχε προτείνει σχεδόν το 60% της χερσαίας Επικράτειας να οριστεί ως a-priori ζώνη αποκλεισμού για την αιολική ενέργεια (βλ. περισσότερο για το θέμα στη συνημμένη Τεχνική Έκθεση). Σε μια άλλη πιο συγκρατημένη, αλλά επίσης υπερβολικά μαξιμαλιστική πρόταση, έχει προβληθεί όλες οι περιοχές Natura να είναι ζώνες αποκλεισμού για την αιολική ενέργεια.

Αντί για τέτοιες οριζόντιες προσεγγίσεις, η αναγνώριση και οριοθέτηση των περιοχών προστασίας κάθε είδους, πρέπει (α) να βασίζεται σε διαφανή και επιστημονικά κριτήρια, (β) να λαμβάνει υπόψη πραγματικά και συγκεκριμένα δεδομένα και (γ) να γίνεται μέσω θεσμικών, μη αποσπασματικών διαδικασιών.

Τρεις βασικές αρχές για την αντιμετώπιση του προβλήματος

Το πρόβλημα εκκινεί από τον ορισμό εκτεταμένων a-priori ζωνών αποκλεισμού με βάση γενικές, στρατηγικές και όχι συγκεκριμένες και ειδικές μελέτες.

Μια αναγκαία διευκρίνιση που πρέπει με έμφαση να γίνει εξ αρχής, είναι η ακόλουθη: **Δεν σημαίνει ότι ένα έργο που δεν εμπίπτει σε οριζόντια ζώνη αποκλεισμού, εγκρίνεται.** Σημαίνει ότι το έργο αυτό μπορεί να αξιολογηθεί με βάση τα αυστηρά κριτήρια της νομοθεσίας και της

περιβαλλοντικής αδειοδότησης και τα συγκεκριμένα, αναλυτικά και πραγματικά δεδομένα που έχουν συλλεγεί και υποβληθεί στις αρχές.

Στο πλαίσιο αυτό, οι βασικές αρχές που παγίως υποστηρίζουμε στο δημόσιο διάλογο, επιδιώκουν να μειώσουν τα μεθοδολογικά, πρακτικά και θεσμικά ελλείματα που έχουμε διαπιστωθεί (και καταγράφονται σε επόμενο κεφάλαιο με αφορμή την περίπτωση των ΠΑΔ) και να προωθήσουν τη χρυσή ισορροπία και την ομαλή συνύπαρξη αιολικής ενέργειας και βιοποικιλότητας:

1. Οι εξαιρετικά εκτεταμένες a-priori ζώνες αποκλεισμού δεν είναι αποτελεσματική πολιτική. Πρόκειται για ένα επαχθές μέτρο που απαγορεύει εκ των προτέρων ακόμα και την εκπόνηση και υποβολή αίτησης ΜΠΕ και Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης που θα αξιολογηθεί. Έτσι οδηγούν μετά βεβαιότητας σε ακύρωση αξιολογών, παραγωγικών έργων που εάν αξιολογούνταν και σταθμίζονταν μπορεί να βρίσκονταν περιβαλλοντικά και χωροταξικά αποδεκτά. Πρόκειται κυριολεκτικά για μια τυφλή πολιτική: *«απορρίπτω κάτι, πριν καν το κοιτάξω για να δω περί τίνος πρόκειται και πριν εξετάσω αν πρέπει να το δεχθώ ή να το απορρίψω»*.

Η πίεση για τέτοιους τυφλούς, οριζόντιους αποκλεισμούς γίνεται ορισμένες φορές με επίκληση γενικών μελετών όπως είναι οι Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες ή άλλες ανάλογες, οι οποίες - από τη φύση τους - δεν μπορούν να αξιολογήσουν ούτε να σταθμίσουν τις επιπτώσεις ενός προτεινόμενου έργου, αφού δεν διαθέτουν ούτε συλλέγουν πραγματικά και αναλυτικά δεδομένα για την προτεινόμενη περιοχή και τον προτεινόμενο σχεδιασμό.

Τέτοιου είδους μελέτες όπως οι ΕΠΜ πρέπει να καθορίζουν επιστημονικά την ευαισθησία των εκτεταμένων περιοχών που μελετούν και να κάνουν σαφή και επιστημονικά τεκμηριωμένη ζωνοποίηση των περιοχών αυτών. Έτσι θα παρέχουν τα κατάλληλα εφόδια στους μελετητές να συντάξουν τις ΜΠΕ και ΕΟΑ και στη Διοίκηση να τις σταθμίσει. Σε πολύ εξαιρετικές περιπτώσεις, μπορούν να προτείνουν ένταξη μιας συγκεκριμένης, περιορισμένης υποπεριοχής σε καθεστώς ζώνης αποκλεισμού, εφόσον αυτό τεκμηριώνεται από ολοκληρωμένη συνεκτίμηση πραγματικών και συγκεκριμένων δεδομένων για την πραγματικά υψηλή αξία της.

2. Η απόρριψη ενός συγκεκριμένου αιτήματος, και μάλιστα για αιολικό πάρκο που μετά βεβαιότητας συμβάλλει στην αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης, μπορεί να γίνεται μόνο αν αποδεικνύεται με βάση επιστημονικά και πραγματικά δεδομένα του προτεινόμενου τόπου και του προτεινόμενου σχεδιασμού, και όχι με γενικές και οριζόντιες εικασίες, ότι η υλοποίησή του θα επιφέρει ανεπίστρεπτη βλάβη σε ένα άλλο προστατευτέο αντικείμενο υψηλής αξίας η οποία δεν μπορεί να αντισταθμιστεί.
3. Το κατάλληλο εργαλείο για αυτό είναι η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και η Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση και ο μηχανισμός αξιολόγησής τους και ελέγχου των έργων. Οι ΜΠΕ/ΕΟΑ εδράζονται σε αναλυτικά, πραγματικά δεδομένα που συλλέγονται συστηματικά επιτοπίως και η αξιολόγησή τους μπορεί να οδηγήσει στην αποδοχή υπό όρους ή στην απόρριψη του αιτήματος. Εναλλακτικά, μπορεί να οδηγήσει στην μετατροπή του, διότι μπορεί π.χ. να μην είναι αποδεκτό να εγκατασταθεί ο προτεινόμενος αριθμός

ανεμογεννητριών αλλά πιθανά να μπορεί να υλοποιηθεί ένα μικρότερο πλήθος ή με διαφορετικά χαρακτηριστικά ή σχεδιασμό. Αυτό, προφανώς δεν μπορεί να επιτευχθεί με τις εκτεταμένες a-priori ζώνες αποκλεισμού.

Στάθμιση και εκτίμηση επιπτώσεων | Οι ΑΠΕ ως έργα υπέρτατου δημοσίου συμφέροντος

Οι ανωτέρω τρεις αρχές επιτρέπουν την εφαρμογή ενός βασικού κεφαλαίου στη διαδικασία εκτίμησης και θέσπισης προστασίας, που είναι αντικειμενικά αδύνατο να υπηρετηθεί από την τυφλή προσέγγιση των εκτεταμένων ζωνών αποκλεισμού: πρόκειται για τη στάθμιση ή άλλως την κατά περίπτωση αποτίμηση της σχέσης κόστους - οφέλους. Αυτή η **στάθμιση πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα προσφερόμενα οφέλη από την αιολική ενέργεια** και του κάθε συγκεκριμένου προτεινόμενου έργου.

Εάν δεν γίνεται κατά περίπτωση η στάθμιση, ακυρώνεται στην πράξη η διακηρυγμένη αρχή ότι βασικό κριτήριο επιλογής και πρόκρισης των έργων είναι ο ενεργειακός πόρος.

Για παράδειγμα, ένα αιολικό πάρκο με άριστη ενεργειακή παραγωγικότητα λόγω υψηλού αιολικού δυναμικού (πάνω από κάποιο όριο), μπορεί να κριθεί ότι πρέπει να γίνει ακόμα και σε μια περιοχή υψηλής προστασίας διότι η υλοποίηση του θα μειώσει το κόστος ενέργειας και θα οδηγήσει στην επίτευξη των ενεργειακών και κλιματικών στόχων με συνολικά λιγότερες ανεμογεννήτριες. Αντίθετα, εάν σε μια άλλη περιοχή, ίδιας αξίας και προστασίας, το αιολικό δυναμικό δεν είναι τόσο καλό, μπορεί να κριθεί κατά τη στάθμιση ότι το αιολικό πάρκο δεν πρέπει να γίνει ή πρέπει να γίνει με άλλο σχεδιασμό.

I] Η επί της ουσίας απαγόρευση αυτής της στάθμισης, δια της θέσπισης οριζόντιων ζωνών αποκλεισμού μέσω του ΕΧΠ-ΑΠΕ ή των ΕΠΜ ή άλλων ανάλογων μέσων, είναι αντίθετη με την Ευρωπαϊκή Οδηγία REDIII.

Σύμφωνα με το άρθρο 16στ' της Οδηγίας:

«...έως ότου επιτευχθεί κλιματική ουδετερότητα, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, κατά τη διαδικασία αδειοδότησης, ο σχεδιασμός, η κατασκευή και η λειτουργία σταθμών παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας, η σύνδεση των εν λόγω σταθμών παραγωγής με το δίκτυο, το ίδιο το σχετικό δίκτυο και τα στοιχεία αποθήκευσης θεωρείται ότι εξυπηρετούν το υπέρτερο δημόσιο συμφέρον και εξυπηρετούν τη δημόσια υγεία και ασφάλεια κατά την εξισορρόπηση έννομων συμφερόντων σε μεμονωμένες περιπτώσεις για τους σκοπούς του άρθρου 6 παράγραφος 4 και του άρθρου 16 παράγραφος 1 στοιχείο γ) της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, του άρθρου 4 παράγραφος 7 της οδηγίας 2000/60/ΕΚ και του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) της οδηγίας 2009/147/ΕΚ. Τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίζουν, σε δεόντως αιτιολογημένες και ειδικές περιστάσεις, την εφαρμογή του παρόντος άρθρου σε ορισμένα τμήματα της επικράτειάς τους, σε ορισμένα είδη τεχνολογίας ή σε έργα με ορισμένα τεχνικά χαρακτηριστικά σύμφωνα με τις προτεραιότητες που καθορίζονται στα ενοποιημένα (integrated) εθνικά σχέδιά τους για την ενέργεια και το κλίμα που υποβάλλονται δυνάμει των άρθρων 3 και 14 του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999. Τα κράτη μέλη

ενημερώνουν την Επιτροπή σχετικά με τους εν λόγω περιορισμούς μαζί με την αιτιολογία τους» (έντονη γραμματοσειρά και διαγράμμιση προστέθηκαν).

Όμως δια της θέσπισης οριζόντιων ζωνών αποκλεισμού με βάση κάποια γενικά χαρακτηριστικά μιας έκτασης (π.χ. ότι είναι ΖΕΠ ή νησί ή ότι έχει υψόμετρο πάνω από ορισμένος ύψος) και μάλιστα εάν αυτή ανήκει στο δίκτυο Natura, αποκλείει την εξέταση της εφαρμογής της περίπτωσης 6.4 της Οδηγίας Natura υπό το φως του άρ. 16στ' της Οδηγίας REDIII. Δηλαδή, με τη θέσπιση ζώνης αποκλεισμού η Ελλάδα κάνει ό,τι ακριβώς περιγράφει το προτελευταίο εδάφιο του άρ. 16στ' της Οδηγίας REDIII¹: περιορίζει την εφαρμογή του άρθρου αυτού σε ορισμένα τμήματα της επικράτειάς της, σε ορισμένα είδη τεχνολογίας ή σε έργα με ορισμένα τεχνικά χαρακτηριστικά. Αυτό όμως ΔΕΝ μπορεί να το κάνει χωρίς δέουσα αιτιολόγηση και τεκμηρίωση των ειδικών περιστάσεων, που θα πρέπει κοινοποιηθούν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Δηλαδή, **η Ελλάδα οφείλει να εξετάσει τις ειδικές περιστάσεις κάθε συγκεκριμένης περιοχής ή υποπεριοχής Natura και με βάση αυτές να τεκμηριώσει, εάν κρίνει, γιατί στη συγκεκριμένη περιοχή κάποια συγκεκριμένα είδη τεχνολογίας ή έργα πρέπει να αποκλειστούν από τις πρόνοιες του άρ. 16στ' της Οδηγίας REDIII**. Είναι παραπάνω από προφανές ότι αυτό δεν μπορεί να γίνει με το ΕΧΠ-ΑΠΕ ή την υποστηρικτική του μελέτη ή άλλη γενική μελέτη όπως μια ΕΠΜ. Επαναλαμβάνουμε ότι κατά την άποψη μας το ορθό εργαλείο είναι η ΜΠΕ/ΕΟΑ.

Υπενθυμίζουμε επίσης ότι με βάση την παρ. 7 του άρ. 4 του ν. 4951/2022 τα έργα ΑΠΕ χαρακτηρίζονται ως δημόσιας ωφέλειας που εξυπηρετούν, εκτός των άλλων, τη δημόσια ασφάλεια και υγεία και έχουν θετικές επιδράσεις πρωταρχικής σημασίας για το περιβάλλον, ανεξάρτητα από τον φορέα υλοποίησής τους. Η συγκεκριμένη πρόνοια της εθνικής νομοθεσίας πρέπει φυσικά να διαβάζεται συνδυαστικά και υπό το φως του άρ. 16στ' της Οδηγίας REDIII, εάν θέλουμε να μη θεωρηθεί ότι δεν έχει ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο η συγκεκριμένη διάταξη της Οδηγίας.

II] Επικουρικά σημειώνουμε τα ακόλουθα: Εξαιρετικής σημασίας για το πώς αντιλαμβάνεται η ευρωπαϊκή νομοθεσία τον τρόπο εφαρμογής σε όλο το χώρο (και όχι μόνο στις περιοχές Natura) της έννοιας ότι έργα ΑΠΕ αναγνωρίζονται ως υπέρτερου δημόσιου συμφέροντος, είναι η παρ. 2, του άρ. 3 του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2577 όπως τροποποιήθηκε και παρατάθηκε έως την 30 Ιουνίου 2025. Συγκεκριμένα:

*«2. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν, για τα έργα που αναγνωρίζονται ως έργα υπέρτερου δημόσιου συμφέροντος, ότι κατά τη διαδικασία σχεδιασμού και αδειοδότησης **δίνεται προτεραιότητα** στην κατασκευή και τη λειτουργία σταθμών και εγκαταστάσεων παραγωγής*

¹ Στην πραγματικότητα, με τις οριζόντιες ζώνες αποκλεισμού η Ελλάδα κάνει κάτι μείζον: όχι απλά αποκλείει χωρίς τεκμηρίωση την εφαρμογή του άρ. 16στ' της Οδηγίας REDIII, αλλά αποκλείει γενικά την εξέταση οποιουδήποτε έργου. Πιο συγκεκριμένα: κατά τη γραμματική ερμηνεία του άρ. 16στ' της Οδηγίας REDIII, εάν ένα έργο εντός περιοχής Natura αξιολογηθεί αρνητικά ως προς τη δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεών του, τότε τεκμαίρεται ότι πληρείται η μία από τις προϋποθέσεις του άρ. 6.4 της Οδηγίας Natura (αυτή για το υπέρτατο δημόσιο συμφέρον) και επομένως μπορεί να εξεταστεί η υλοποίησή του υπό τις λοιπές προϋποθέσεις του άρ. 6.4 της Οδηγίας Natura. Με τις οριζόντιες ζώνες αποκλεισμού αυτό αποκλείεται και επιπλέον αποκλείεται η υλοποίηση ενός έργου που εάν αξιολογείτο θα είχε θετική περιβαλλοντική αξιολόγηση.

ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και στην ανάπτυξη της σχετικής υποδομής δικτύου **κατά τη στάθμιση των έννομων συμφερόντων στη συγκεκριμένη περίπτωση.**

Όσον αφορά την προστασία των ειδών, το πρώτο εδάφιο εφαρμόζεται μόνο σε περίπτωση και κατά τον βαθμό που, αφενός, λαμβάνονται κατάλληλα μέτρα διατήρησης των ειδών, τα οποία συμβάλλουν στη διατήρηση ή την αποκατάσταση των πληθυσμών του είδους σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης (*appropriate species conservation measures contributing to the maintenance or restoration of the populations of the species at a favourable conservation status*) και, αφετέρου, διατίθενται επαρκείς οικονομικοί πόροι και εδαφικές ζώνες για τον σκοπό αυτόν.» (έντονη γραμματοσειρά και διαγράμμιση προστέθηκαν).

Δηλαδή, η εφαρμογή του άρθρου 16στ' της Οδηγίας REDIII περιλαμβάνει τη στάθμιση των ωφελειών σε σχέση με τις επιπτώσεις σε άλλα νομικά αγαθά που πρέπει να γίνεται ανά συγκεκριμένη περίπτωση. Μάλιστα, εάν το άλλο νομικό αγαθό αφορά την προστασία των ειδών, πρέπει να λαμβάνονται μέτρα για τη διατήρηση ή την αποκατάσταση των πληθυσμών του είδους. Όλα αυτά παραβιάζονται ευθέως με την ατεκμηρίωτη, οριζόντια θέσπιση ζωνών αποκλεισμού.

III] Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αποστείλει αιτιολογημένη γνώμη στην Ελλάδα για την μη ενσωμάτωση διατάξεων της Οδηγίας REDIII. Αν και δεν έχουμε λάβει γνώση του περιεχομένου αυτής, εικάζουμε ότι αφορούν παράλειψη θέσπισης στο εθνικό δίκαιο των σχετικών διατάξεων. Τώρα όμως έχουμε εμπρός μας τον κίνδυνο για κάτι μείζον: η συμπερίληψη στο ΕΧΠ-ΑΠΕ ή τις ΕΠΜ ή άλλα ανάλογα εργαλεία, οριζόντιων ζωνών αποκλεισμού (π.χ. ΖΕΠ, νησιά, ψηλά βουνά) συνιστά ενέργεια ευθέως αντίθετη στην Οδηγία και όχι απλά παράλειψη ενσωμάτωσής της.

Τα γενικά οφέλη της αιολικής ενέργειας που πρέπει να λαμβάνονται κατά τη στάθμιση

Με βάση τα πιο επικαιροποιημένα στοιχεία για το ελληνικό ενεργειακό σύστημα της χώρας, παραθέτουμε τα εξής:

1. Το 2024 τα αιολικά πάρκα στην Ελλάδα αποσόβησαν περί τους 5,5 εκατ. tCO_2 εξοικονομώντας προς όφελος της εθνικής οικονομίας, περί τα 400 εκατ. ευρώ. Αυτό αντιστοιχεί στις εκπομπές από 2,98 εκατ. επιβατηγά αυτοκίνητα.
2. Την ίδια χρονιά, τα αιολικά πάρκα αποσόβησαν εισαγωγές 2,7 bcm φυσικού αερίου ενισχύοντας της εθνική ανεξαρτησία για εξοικονομώντας πάνω από 1 δις ευρώ.
3. Τα αιολικά πάρκα προσφέρουν πλέον την πιο φθηνή ενέργεια στους καταναλωτές. Για παράδειγμα ένα νέο αιολικό πάρκο παράγει με κόστος στον καταναλωτή σχεδόν το μισό από ό,τι το φυσικό αέριο και το 1/3 από ό,τι από λιγνίτη. Κατά τη διάρκεια της πρόσφατης ενεργειακής κρίσης, χάρη στα αιολικά πάρκα της πατρίδας μας επιδοτήθηκαν οι καταναλωτές με 4 δις ευρώ.
4. Μέσα σε ένα χρόνο πρόσφεραν πάνω από 29 εκατ. ευρώ στις τοπικές κοινότητες (για την παραγωγή του 2023). Από αυτά 11,6 εκατ. ευρώ μείωσαν τους λογαριασμούς των

καταναλωτών σε αυτές τις μικρές, και συχνά απομονωμένες κοινότητες, και τα υπόλοιπα διατέθηκαν στους δήμους για τοπικά έργα.

Εκτός από τα οφέλη, **η στάθμιση πρέπει να λαμβάνει υπόψη και τα αντισταθμιστικά μέτρα.** Ενδεικτικά, τα αιολικά πάρκα υποχρεούνται από τη νομοθεσία (ν. 998/1979, άρθρ. 45, παρ. 8) και εκτελούν ή καλύπτουν το κόστος για αναδασώσεις (ή ισοδύναμα δασοτεχνικά έργα) σε επιφάνειες ίσες με τις επιφάνειες κατάληψης που υποδεικνύονται από την δασική υπηρεσία. Οι αναδασώσεις αυτές γίνονται επιπλέον των έργων αποκατάστασης, τα οποία εκτελούνται στη θέση του αιολικού πάρκου και των συνοδών έργων και συνιστούν επιφάνειες που αποδίδονται στην πρότερη φυσική τους κατάσταση. Βρίσκονται σε περιοχές που επιλέγονται από τη δασική υπηρεσία και που δεν σχετίζονται καθόλου με τη θέση του αιολικού πάρκου.

Η περίπτωση των «Περιοχών Άνευ Δρόμων»

Όπως αναφέρθηκε στην εισαγωγή, αντί για οριζόντιες προσεγγίσεις, η αναγνώριση και οριοθέτηση των περιοχών προστασίας κάθε είδους, πρέπει (α) να βασίζεται σε διαφανή και επιστημονικά κριτήρια, (β) να λαμβάνει υπόψη πραγματικά και συγκεκριμένα δεδομένα και (γ) να γίνεται μέσω θεσμικών, μη αποσπασματικών διαδικασιών. **Όμως, ο τρόπος που η Κυβέρνηση επέλεξε να προωθήσει και να κηρύξει ορισμένες περιοχές της χώρας ως ΠΑΔ δεν πληροί κανένα από αυτά τα κριτήρια.** Συνοπτικά:

1] Τα κριτήρια επιλογής είναι αμφισβητούμενα. Για παράδειγμα, η προσέγγιση δεν περιλαμβάνει διάκριση των δρόμων και των διαφορετικών συνεπειών, θετικών ή αρνητικών, που το κάθε είδος μπορεί να έχει (π.χ. άλλη η λειτουργία ως προς το εξεταζόμενο θέμα ενός χωματινού δρόμου χωρίς περίφραξη και άλλη ενός αυτοκινητόδρομου).

Συναφώς, ένα θεμελιώδες σφάλμα είναι η ταύτιση των εννοιών «αδιατάρακτη περιοχή» και «περιοχή άνευ δρόμων». Υπάρχουν παραδείγματα περιοχών της χώρας μας με καθόλου ή ελάχιστους δρόμους που όμως λόγω άλλων αιτιών (π.χ. υπερβολικής βόσκησης) τα φυσικά οικοσυστήματα έχουν υποστεί σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις. Και το αντίστροφο: υπάρχουν πολλοί θύλακες εντός περιοχών Natura που ναι μεν διαθέτουν δρόμους, αλλά επιβάλλεται να απολαμβάνουν μεγαλύτερη προστασία (λόγω οικοτόπων προτεραιότητας και ειδών προστασίας που διαθέτουν) από πολλές από τις περιοχές της λίστας ΠΑΔ.

2] Ακόμα και εάν μεθοδολογικά τα κριτήρια ήταν διαφανή και επιστημονικά, η εφαρμογή τους πάσχει διότι βασίζεται σε στρατηγικού χαρακτήρα μελέτες που καλύπτουν όλη την εθνική επικράτεια, χωρίς επαρκή, αναλυτικά, επιτόπια και επικαιροποιημένα δεδομένα. Αυτό το πρόβλημα χαμηλής ποιότητας και λανθασμένης εφαρμογής παρατηρείται έντονα σε αυτού του είδους τις μελέτες και οδηγεί, συχνά, σε προφανή σφάλματα.

Για παράδειγμα έχουν προταθεί ως ΠΑΔ ακόμα και λιγνιτωρυχεία, που προφανώς δεν είναι αδιατάρακτες φυσικές περιοχές, αλλά μάλλον οι πλέον διαταραγμένες. Μάλιστα αφαιρέθηκαν σε μεταγενέστερη έκδοση της λίστας των ΠΑΔ -και ενώ είχαν ήδη εκδοθεί οι πρώτες υπουργικές αποφάσεις θέσπισης ΠΑΔ- επιβεβαιώνοντας την προαναφερθείσα έλλειψη ασφαλών δεδομένων εισόδου.

Ομοίως, και στην μελέτη που ζητούσε να κηρυχθεί το 60% της χώρας ως ζώνη αποκλεισμού, είχαν περιληφθεί στο υπόλοιπο 40% της περιοχής αναζήτησης για επενδύσεις αστικοί ιστοί πόλεων, πεδιάδες και μερικά από τα σπουδαιότερα αρχαιολογικά μνημεία μας.

Όμοια προβλήματα εμφανίζουν οι Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες αφού πρόκειται για μελέτες που καλύπτουν τεράστιες εκτάσεις, και δεν λαμβάνουν υπόψη το πλήθος των πραγματικών πρωτογενών δεδομένων που έχουν συλλεγεί για περιοχές των εκτάσεων αυτών.

Το πρόβλημα αυτό της λανθασμένης εφαρμογής και των ελλιπών δεδομένων οδηγεί σε σπατάλη δημοσίων πόρων και τελικά στην παραγωγή αρκετών μελετών που αδυνατούν να υποστηρίξουν αξιόπιστα τη λήψη αποφάσεων, με αποτέλεσμα συγκρούσεις και καθυστερήσεις. Φυσικά το πρόβλημα εκκινεί και από τις προδιαγραφές των μελετών αυτών, ειδικά όταν πρόκειται για μελέτες που χρηματοδοτούνται από το κράτος.

- 3] Ακόμα και αν δεν έλλειπαν σε τόσο μεγάλο βαθμό τα δεδομένα, ακόμα και εάν δεν έπασχε τόσο πολύ η εφαρμογή των κριτηρίων, **ο τρόπος που επέλεξε η Κυβέρνηση να προχωρήσει στις ΠΑΔ είναι αποκαλυπτικός του θεσμικού ελλείμματος της χώρας:** Στην Ευρώπη και την Ελλάδα υφίσταται νομοθεσία που καθορίζει τη διαδικασία θέσπισης προστασίας. Βασικά στοιχεία είναι οι ΕΠΜ, η δημόσια διαβούλευση και τα ΠΔ, και κυρίως η ένταξη όλων αυτών σε μια ολιστική προσέγγιση προστασίας - που σε κάποιο βαθμό προσφέρεται (παρά τα προβλήματά του) από το δίκτυο Natura 2000- η οποία πρέπει να περιλαμβάνει την ανάλυση επιπτώσεων (ιδίως στην οικονομία, την κοινωνία και το κόστος ενέργειας) και τη στάθμιση των προτεινόμενων μέτρων προστασίας με άλλα αγαθά που πιθανόν περιορίζονται (όπως είναι η ενεργειακή ανεξαρτησία, η φθηνή ενέργεια, η τοπική απασχόληση κ.λπ.) μέσω μιας διεπιστημονικής ομάδας μελέτης. Αντί για αυτή τη θεσμική διαδικασία, η Κυβέρνηση επέλεξε να προχωρά αποσπασματικά και άτακτα σε επιλεκτικές ανακηρύξεις κάποιων περιοχών ως ΠΑΔ, δια μεταβατικών υπουργικών αποφάσεων περιορισμένης διάρκειας.

Αυτά τα τρία προβλήματα εδράζονται σε μακροχρόνιες παθογένειες του τρόπου παραγωγής, παρακολούθησης, παραλαβής και χρηματοδότησης τέτοιου είδους μελετών. Αντιλαμβανόμαστε ότι τέτοια φαινόμενα, επειδή -δυστυχώς- είναι συμπτώματα άλλων, ευρύτερων θεσμικών ανεπαρειών του κράτους και των δημοσίων φορέων, δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν στα χρονικά περιθώρια που θέτει η πίεση των Ευρωπαϊκών θεσμών για συμμόρφωση της χώρας με τις - από χρόνια γνωστές- νομικές της υποχρεώσεις για αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία.

Σημειώνουμε πάντως, ότι **η προαναφερθείσα διαδικασία που εφάρμοσε η Κυβέρνηση, παράγει έννομα αποτελέσματα -έστω και προσωρινά- αποκλειστικά στις περιπτώσεις των ΠΑΔ που έχουν ήδη θεσπισθεί** με Υπουργικές Αποφάσεις (9 σήμερα) και όχι βεβαίως στις υπόλοιπες περιοχές που περιλαμβάνονται ή έχουν περιληφθεί κατά καιρούς στη μη θεσπισμένη λίστα του μελετητή. Οι περιοχές σε τέτοιες λίστες δεν αποτελούν ζώνη αποκλεισμού και δεν πρέπει να εκλαμβάνονται ως τέτοιες. Αυτό γίνεται ακόμα πιο σημαντικό εάν υπενθυμιστεί ότι η μη θεσπισμένη αυτή λίστα των προτεινόμενων ΠΑΔ έχει ήδη αλλάξει μια φορά με αφαίρεση ενός πολύ μεγάλου αριθμού προτεινόμενων ΠΑΔ από τον ίδιο τον μελετητή.

Καταληκτικά σχόλια

Στην περίπτωση της αιολικής ενέργειας (όπως και άλλων ενεργειακών πόρων π.χ. της γεωθερμίας ή της υδροηλεκτρικής ενέργειας) η φύση έχει ήδη χωροθετήσει. Οι στόχοι για φθηνή ενέργεια και διείσδυση των ΑΠΕ με τη λιγότερη όχληση, υπηρετούνται εάν αξιοποιηθούν οι περιοχές με το βέλτιστο αιολικό δυναμικό. Υπό το φως αυτών:

1. Υπενθυμίζεται ότι ο εθνικός ενεργειακός στόχος αφορά την επίτευξη ορισμένου ποσοστού παραγωγής ενέργειας (MWh) και όχι ισχύος (MW). Το ΕΣΕΚ περιέχει ένα σενάριο εγκατεστημένης ισχύος για την επίτευξη αυτού του ενεργειακού στόχου. Το ίδιο ισχύει για τον μακροχρόνιο ενεργειακό σχεδιασμό έως το 2050. Επομένως, ο έλεγχος εάν οι κατά καιρούς προτεινόμενοι οριζόντιοι αποκλεισμοί επιτρέπουν την επίτευξη του στόχου του 2050, πρέπει να γίνεται λαμβάνοντας υπόψη την ενεργειακή παραγωγικότητα των έργων που δεν αποκλείονται από τους περιορισμούς και όχι απλώς αθροίζοντας ισχύες.

Αυτονόητα, η ΕΛΕΤΑΕΝ είναι στη διάθεση κάθε ενδιαφερόμενου και της Πολιτείας να συμβάλει και να υποστηρίξει σε θέματα κατανομής και συμπεριφοράς του αιολικού δυναμικού.

2. Υπενθυμίζεται επίσης ότι ο τρόπος εφαρμογής της γενικότερης αδειοδοτικής νομοθεσίας είναι εξαιρετικά προβληματικός για τα αιολικά πάρκα. Παρά τις βελτιώσεις που έχουν νομοθετηθεί στην αδειοδοτική διαδικασία των έργων Α.Π.Ε. κατά τα τελευταία έτη, Τα αιολικά πάρκα αντιμετωπίζουν στην πράξη διαδικασίες και διοικητικά εμπόδια που είναι πολύ πιο αυστηρά σε σχέση με τις διαδικασίες για τα ορυκτά καύσιμα. Βασικός λόγος είναι η αδυναμία των συναρμόδιων φορέων και υπηρεσιών που δεν ελέγχονται από το Υπουργείο Ενέργειας, να εφαρμόσουν δίκαια, αποτελεσματικά και ισότιμα τη νομοθεσία: παραβιάσεις των προθεσμιών από τα κρατικά όργανα, συστηματικά αρνητικές γνωμοδοτήσεις χωρίς τεκμηρίωση, επανεξέταση και απόρριψη ήδη αδειοδοτημένων έργων με αφορμή αιτήματα βελτιωτικών τροποποιήσεών τους, άτυποι οριζόντιοι αποκλεισμοί και άλλα ανάλογα, διαμορφώνουν ένα δυσχερέστατο περιβάλλον. Ως αποτέλεσμα ο βαθμός επιτυχίας μιας αίτησης για αιολικό πάρκο είναι εξαιρετικά². Επομένως ο «χώρος» που πρέπει να καταλείπουν οι κατά καιρούς προτεινόμενοι οριζόντιοι περιορισμοί, για την επίτευξη του ενεργειακού στόχου το 2050, πρέπει να περιέχει πολλαπλάσιες ανοχές.

3. **Η ανάγκη για διάλογο:** Η ανωτέρω **συνολική προσέγγιση του ζητήματος** - ασχέτως αν κάποιος συμφωνεί ολικώς ή μερικώς ή και καθόλου μαζί της - καλεί πρωτίστως για ψυχραιμία και διάλογο εντός δημοκρατικού πλαισίου. Η πόλωση που παρατηρείται συχνά στο δημόσιο διάλογο και οι υπερβολές προκαλούν σύγχυση στους καλοπροαίρετους, αποπροσανατολίζουν από τις πραγματικές προτεραιότητες, οδηγούν σε καθήλωση την

² Το ποσοστό 3,14% έχει υπολογισθεί για το παρελθόν, όταν το ΥΠΕΝ δημοσίευε σχετικά αναλυτικούς πίνακες για την αδειοδοτική πρόοδο του όγκου των έργων. Από τότε (ι) έχει απλοποιηθεί το πρώτο στάδιο (δηλ. η διαδικασία χορήγησης Βεβαίωσης Παραγωγής) αλλά έχουν δυσκολέψει πάρα πολύ στην πράξη τα επόμενα στάδια έως της άδεια εγκατάστασης και (ιι) έχουν απορριφθεί οριστικά από τη διοίκηση πολλά αιτήματα για αδειοδότηση αιολικών πάρκων. Οπότε το ποσοστό αυτό είναι πιθανό να έχει μειωθεί και άλλο.

πολιτική ηγεσία και συμβάλλουν στη διαίωνιση της πολιτικής αδράνειας και της θεσμικής ανεπάρκειας. Προτεραιότητα είναι το γενικό καλό που στην προκειμένη περίπτωση συνίσταται στη χρυσή ισορροπία ανανεώσιμης ενέργειας και βιοποικιλότητας.